

MÉDIASZABÁLYOZÁS AZ ONLINE PLATFORMOK KORÁBAN

Ami eddig történt, és ami előttünk áll

Koltay András

---

1. BEVEZETÉS¹

2010 nyarán, alig néhány hónappal az áprilisi választást követően, az Országgyűlés módosította az 1996 óta hatályban lévő médiatörvényt.² Az új, kétharmados parlamenti többség támogatásával felálló kormány a stratégiai jelentőségű ágazatok közül elsőként a média területén kezdte meg az átalakításokat, programja végrehajtását. A nyári jogalkotás eredményeit eleve átmenetinek szánták, amíg a teljesen új szabályozás el nem készül, ezért elsősorban a média hatósági felügyeletének rendszerét és a közszolgálati média struktúráját érintették. Ez a lépés értelmezhető a rendszerváltozás kezdete óta zajló, úgynevezett médiaháború³ folytatásaként, de akár szimbolikus lezárási kísérleteként is. A médiaháború sorsdöntő kérdése a média társadalmi szerepe körül forgott, és ebből vezethető le azon alkérdés, amely a közvéleményt – és a politikát – elsősorban foglalkoztatta: milyen elvek szerint és milyen eszközökkel felügyelheti, illetve szabályozhatja a piaci vagy a közszolgálati média működését a mindenkor kormány és az Országgyűlés? A médiaháború kiélezett küzdelmeiben a politikai erők képtelenek voltak konszenzusra jutni, a 2010 előtti nyolcéves szocialista–szabad demokrata kormányzás sem vitte közelebb

---

1 A továbbiak kontextusba helyezéséhez szükséges rögzíteni, hogy 2010 és 2019 között a médiahatóság tagja voltam, ezért az akkori történések tekintetében nem lehetek elfogulatlan, semleges szemlélő. Ugyanakkor ahol fontosnak éreztem, igyekeztem kritikát is megfogalmazni a testület működésével és eredményeivel kapcsolatban. Mindenesetre szeretettel ajánlom ezen tanulmányt a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság minden olyan munkatársának, akikkel ezekben az években szorosan együtt dolgoztam.

2 2010. évi LXXXII. törvény.

3 Paál 2013.

a csatázó feleket a közös alapok elfogadásához, így a 2010-es szabályozási és médiapolitikai fejlemények az elsöprő választási sikert arató Fidesz–KDNP-kormány politikailag nagyon is racionális lépésének, egyúttal a médiaháborús politikai cselekvések részének tekinthetők.

Ha záróakkordnak szánták, vagy legalábbis olyan lépésnek, amely közelebb visz a médiaháború lezárásához, akkor ez megalapozatlan reménynek bizonyult a média folyamatos változásai, illetve az internetes felületeknek a nyilvánosságra gyakorolt, egyre növekvő hatása miatt. Az újabb online szolgáltatások térnyerése már 2010-ben is előre látható volt, de a változások tempója a mai, tíz évvel későbbi helyzetet nem engedte még láttatni. A szabályozás azonban már a hatálya alá vonta az internetes tartalomszolgáltatásokat egy – a hagyományos médiához, televízióhoz, rádióhoz, újságokhoz hasonlítható – részét, amely részben az uniós jogharmonizációs kötelezettségből fakadt,⁴ de túlterjeszkedett azon, és abból a megalapozott felismerésből nyerte elvi alapját, amely szerint az internetes szolgáltatásoknak (legalábbis részben) osztozniuk kell a többi média szabályozási terheiben, a piaci viszonyok kiegyenlítése és a közönség érdekeinek védelme érdekében is.

A 2010. nyári, majd év végi új médiaszabályozás az uniós jogharmonizációs kötelezettség teljesítésének és az új technológiák jogi szabályozásának a kényszerén túl bizonyos tekintetben tehát a múlttól, illetve a múltbeli politikai ellenfeleknek is szólt, ugyanakkor a jövőbe is tekintett. Ez a kettősség később, a szabályozás gyakorlati alkalmazásakor azzal a következménnyel járt, hogy a konkrét szabályok egy részét a múltbeli eseményekre reflektáló jellegük, egy másikat pedig jövőbe látásuk miatt nem töltötték meg ténylegesen érdemi tartalommal az érintettek: a média működése vagy meghaladta a korábbi problémákat, vagy még nem érte utol, nem volt képes „belakni” a törvény által előírt szabályozási megoldásokat. A szabályozás bizonyos elemei a technológiai változások következtében veszítettek jelentőségükből, illetve egyes új jogintézmények gyakorlati jelentősége nem vált meghatározóvá. Ez nem magyar sajátosság, és a médiapiacra – illetve más hasonló piacokra – nem is példa nélküli. Sőt, tulajdonképpen természetes, hogy a jogi szabályozás csak részben megkésve tud reagálni az új technológiákkal, platformokkal megjelenő új kihívásokra.

⁴ 2007/65/EK irányelv.

2. A 2010-ES MÉDIASZABÁLYOZÁS CÉLKITŰZÉSEI ÉS VÍVMÁNYAI

2010 novemberében, majd decemberében először a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól (Smtv.),⁵ majd a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló törvényt (Mttv.)⁶ fogadta el az Országgyűlés. Az Smtv. – a törvényjavaslat indokolásából eredő ragadványnevének: „médiaalkotmány” – a médiaszabályozás olyan új eleme lett, amelynek korábban nem volt előzménye a magyar jogrendszerben. Szövege tömörségének és a sajtószabadságot alapvetően érintő, a törvényben meghatározott jogoknak és kötelezettségeknek – a gyűlöletbeszéd korlátozása, az emberi méltóság védelme, az alkotmányos rend védelme, sajtó-helyreigazítás, illetve a média számára biztosított jogosultságok – köszönhetően joggal érdemelte ki becenevét. Az Smtv. célja a médiaszabályozás legfontosabb elvi alapjainak a lefektetése volt. A törvény egységes szemlélettel, technológia- és platformsemleges módon határoz meg – terjesztési módjától függetlenül – valamennyi médiatartalomra nézve kötelező, szűk körű, negatív jellegű előírásokat, illetve biztosít többletjogosultságokat a média számára. Az Mttv. ehhez képest a részletesebb szabályokat tartalmazta, a médiatartalmakra vonatkozó előírásokat, a piacra lépés lehetőségeit és a piaci magatartás korlátait rögzítve. Újraalkotta – lényegében a 2010. nyári konstrukció pontosításával – a közmédia és a médiahatóság feladat- és intézményrendszerét, valamint új alapokra helyezte a médiahatósági eljárások szabályrendszerét és a hatóság által alkalmazható szankciórendszert. A két törvény tehát komplementer viszonyban áll egymással.

Az új szabályozás választ adott az 1996-os médiatörvény egyes problémáira. Így például a törvény alapján a médiaigazgatással, médiafelügyelettel kapcsolatos valamennyi eljárást a közigazgatási hatósági eljárásjog szabályai szerint kell lefolytatni. A hatósági eljárásjog rendezi a hatóság és a külső jogalany (ügyfél) teljes jogviszonyrendszerét, az ügyfelek közhatalommal szembeni jogvédelmét biztosító alanyi jogokat, továbbá részletesen tartalmazza a jogorvoslati és a bírósági felülvizsgálati szabályokat. Ez, ellentétben az 1996-os törvénnyel, kiterjedt a rádiós célú frekvenciákra vonatkozó pályázati eljárásokban hozott döntésekre is. A 2007-ben elfogadott audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló európai uniós irányelv (AVMS-irányelv) kötelező – és 2009 decembere óta elkészült – implementálása is e törvényeken keresztül valósul meg.

⁵ 2010. évi CIV. törvény.

⁶ 2010. évi CLXXXV. törvény.

A szabályozás kiterjesztette érvényét egyes internetes tartalomszolgáltatásokra is. Hatálya alá tartoznak a lekérhető audiovizuális és rádiós médiaszolgáltatások, amelyek a hagyományos televízió és rádió online analógiáinak tekinthetők, azzal a jelentős különbséggel, hogy nem lineáris műsorrendben, hanem egyedi felhasználói kezdeményezésre lehet hozzáférni a tartalmakhoz, továbbá az internetes sajtótermékekhez, amelyek a nyomtatott sajtó online megfelelői (hírporthalok). Az AVMS-irányelv ezek közül mindössze a lekérhető audiovizuális médiaszolgáltatások szabályozását tette kötelezővé. A magyar jogalkotó ehhez képest előremutató, egyúttal akkoriban sokat támadott megközelítést alkalmazott, és a „médiászertű” tartalmak mindegyikét igyekezett – eltérő mértékben és eszközökkel – szabályozás alá vonni. Igaz, ma már tisztán látható, hogy ami tíz éve „médiászertűnek” tűnt, az ma a nyilvánosság egy – ráadásul visszaszorulóban lévő – részét teszi csak ki, a média fogalma drasztikus átalakuláson ment keresztül. De az online platformok ilyen mértékű térhódításának és az általuk generált problémáknak a felismeréséhez látónoki képességekre lett volna szükség, másrészt azok megléte esetén sem lehetett volna a platformokat a médiaszabályozás akkori eszköztára segítségével szabályozni.

Jelentős újítás volt a sajtó – közte az internetes sajtó – hatósági felügyelet alá vonása. Az Smtv. előtti sajtószabályozás, a még 1986-ból származó és a rendszerváltozás során alapvetően módosított sajtótörvény⁷ szabályai tényleges hatósági felügyelet hiányában lényegében nélkülözték a normatív jelleget. Más kérdés, hogy a lehetővé vált hatósági felügyelet tíz év alatt végeredményben igen kevés tényleges ügryhöz és döntéshez vezetett – de erről bővebben kicsit később.

A 2010-es szabályozás végrehajtotta még bizonyos értelemben a kereskedelmi média felszabadítását, a kereskedelmi célú tartalmak közzétételi lehetőségeinek bővítését, ez létfontosságú volt az akkor már erősen szűkülő médiapiacra. Az Mttv. által vált lehetővé – az AVMS-irányelv nyomán – a termékelhelyezés, de enyhültek a támogatásra (szponzorációra) vonatkozó korlátok, valamint az általános reklámszabályok is. Az Mttv. nyomán megszűntek a korábban a gyakorlatban kiüresített közszolgálati kötelezettségek is, amely alapján a két nagy kereskedelmi televíziónak műsorideje 10 százalékát közszolgálati tartalmakra kellett volna fordítania. Ez utóbbi követelményt a valóságban évről évre kijátszották. Az új médiaszabályozás nyomán, a vonatkozó törvények módosításával vált lehetővé a televíziók digitális átállása, illetve interneten keresztüli elérhetőségük jogszerű biztosítása. Az által-

⁷ Vö. 1986. évi II. törvény.

lás – amely fokozatosan, nemcsak az országos, hanem a helyi televíziók esetében is megtörtént – jelentős fejlemény, mert megszüntette az úgynevezett frekvencia-szűkösseget, így az állami beavatkozás lehetőségei is erősen csökkentek. (A rádiós piac esetében ez a lépés – Európa-szerte – még várat magára.)

Az online tartalmak vonatkozásában a szabályozás számos előremutató rendelkezést tartalmaz. A gyermekvédelem előírásait kiterjesztette a hatálya alá tartozó online szolgáltatásokra is, hasonlóan a sajtószabadság alapvető korlátaihoz (a gyűlöletbeszéd és az alkotmányos rend megzavarásának tilalma, a kereskedelmi közlemények főbb szabályai).

A szabályozás a média, illetve az újságírók számára – a közérdekű tevékenységük során rendelkezésre álló mozgásterük növelésére és támogatására – előjogokat is biztosít. Az Smtv. megteremtette az újságírói források védelmét, azaz biztosította névtelenül maradásuk lehetőségét. A korábbi magyar szabályozás éppen a legfontosabb esetekben, a büntetőeljárásokban hagyta védelem nélkül a médiát, amikor nem adta meg számára a titoktartás jogát, hanem az eljárási törvényre utalta e kérdés rendezését. Az Smtv. ezt rendezte, általános jogot biztosítva az újságíróknak.

Ha az elérni kívánt cél az, hogy az újságírók segédkezzenek a közhatalom átlátható, demokratikus működésének folyamatos ellenőrzésében, akkor – együttműködésük esetén – már a nyomozó hatóság általi meggyanúsítás is indokolatlan lehet, a rendőrséget előzetesen nem tájékoztató tényfeltáró újságírók pedig nem ítélték el az általuk elkövetett jogsértés miatt, mert értelemszerűen hiányzik a cselekményük társadalomra való veszélyessége. Az Smtv. lehetővé teszi az oknyomozó újságírók mentesülését a felelősségre vonás alól, ha a jogsértést valamely közérdekű információ megszerzésével összefüggésben követték el, és az adott információ általuk nem, vagy csak aránytalan nehézséggel lett volna más módon megszerezhető. A mentesülés feltétele, hogy az újságíró által elkövetett jogsértés ne okozzon aránytalan vagy súlyos sérelmet, továbbá az információ megszerzésére ne a minősített adatok védelméről szóló törvény megsértésével kerüljön sor.

Az Mttv. megteremtette a lehetőséget a külföldi joghatóság alatt álló szolgáltatóval szembeni fellépésre is. Ennek a jelentősége azért nőtt meg, mert már 2010 előtt is egyre több televíziós médiaszolgáltató helyezte át formálisan a székhelyét valamely más uniós tagállamba, élve az AVMS-irányelv biztosította lehetőségekkel, egyúttal kijátszva annak szellemiségét. (Erre az által volt/van lehetőségük, hogy a tagállami médiahatóságok nem szívesen foglalkoznak a területükre műsort nem is közvetítő, magyar nyelvű szolgáltatások felügyeletével.)

Az Mttv. továbbá sajátos társszabályozási rendszert vezetett be, amellyel a lekérhető médiaszolgáltatások, illetve a sajtótermékek feletti hatósági felügyelet helyett, illetve azt megelőzően a különböző szakmai önszabályozó szervezetek végezhetik el a törvénynek megfelelő működés ellenőrzését. A társszabályozási eljárás a magyar közigazgatás és igazgatási ágazatainak egészét nézve is újdonságot hozott. Az Mttv.-ben megjelenő társszabályozási rendszer legjelentősebb újdonsága a más ágazatokban található önszabályozás-típusokhoz – alternatív, közvetítő, mediációs és egyéb vitarendezési eljárásokhoz, magatartási kódexekhez – képest a Médiatanács által biztosított felhatalmazás. Ez alapján az iparági szervezetek a törvény alkalmazásának közfeladatát láthatják el, amikor a hatósági eljárást megelőzően saját eljárásukban vizsgálhatják a jogsértésre hivatkozó panaszokat. A Médiatanács közigazgatási szerződésben felhatalmazhatja az iparági szervezetet, hogy panasz esetén – nem hatósági közhatalmi jogkörrel – a Médiatanács eljárását megelőzően intézkedjen tagjaival és azon médiaszolgáltatókkal vagy kiadókkal szemben, akik, illetve amelyek az adott önszabályozási eljárásnak önként alávetik magukat.

Az internettel kapcsolatos általános tapasztalat az, hogy a jogi szabályozás nehezen tud lépést tartani a felhasználói szokások változásával, a piaci viszonyok dinamikus mozgásával és a technológia fejlődésével. A szabályozás gyorsan avul. Kézenfekvő példa erre a kommentekért való felelősségről szóló polémia. 2010 után vita tárgya volt, hogy az online cikkekhez, blogbejegyzésekhez fűzött anonim kommentekre kiterjed-e a médiaszabályozás hatálya. (A válasz: ha a kommentet a weboldal szerkesztője nem moderálta, akkor nem, mert a médiatörvény csak a szerkesztett tartalmakra vonatkozik.)⁸ Ezt követően a kommentekért való – polgári jogi – felelősség kérdése éveken át foglalkoztatta a bíróságokat, az Alkotmánybíróságot és a jogtudományt egyaránt, míg a közösségimédia-platformok térhódításával ez a kérdés napjainkra marginálissá töpörödött. A legtöbben a különböző közösségimédia-felületeken névvel, arccal kommentelnek, így perelhetőkké váltak, a korábbi kommentelési lehetőségek pedig gyakorlatilag eltűntek a fősodorbeli médiából. Mindez alig néhány év alatt történt.

⁸ W1.

3. MAGYARORSZÁG ELŐSZÖR AZ EURÓPAI FIGYELEM FÓKUSZÁBAN: A MÉDIASZABÁLYOZÁS KÖRÜLI VITÁK

A médiaszabályozás tartalma és értelmezése körüli – az európai uniós szervezetekben és testületekben, az Európa Tanács égisze alatt és még tengerentúli fórumok előtt is zajló – viták időnként abszurd helyzetekhez vezettek. Abban egyetértés volt a felek között, hogy a sajtószabadság kiemelten fontos kérdés, de annak tartalma és a média szabályozása nem európai szinten harmonizált terület, az egyes országok megközelítései között pedig jelentős eltérések találhatók. A kettős mérce jelensége is felütötte a fejét: egyes, európai államokban alkalmazott megoldásokat a kritikusok a magyar törvényben nem megengedhetőnek minősítették. A Médiatanács akkori tagjaként egyetlen történetet mesélek el erről, egy összességében jelentéktelen mozzanatot, amely mégis rávilágít a magyar médiaszabályozás által kiváltott aggodalom mélységeire.

A viták forgatagában, 2011 táján nemzetközi delegáció érkezett Budapestre, hogy az Európa Tanács megbízásából jelezzék aggályait a magyar szabályozással kapcsolatban. A szakértők a magyar jogszabály általuk lefordított angol nyelvű szövegét elemezték. A tárgyalás sokadik órájában az egyik szakértő felhántorgatta azt, hogy a törvény egyik rendelkezése szerint „nem tehető közzé olyan média-tartalom, amely súlyosan károsíthatja a kiskorúak szellemi, lelki, erkölcsi vagy fizikai fejlődését”.⁹ Az általuk használt fordítás azonban a „lelki” szót „spiritual”-ként fordította angolra. A hibát a fordító követte el, aki nem vette észre, hogy a magyar szöveg az AVMS-irányelv egyik rendelkezésének az implementálását hajtotta végre. Az irányelv hivatalos, angol szövege a gyermekek „intellectual, psychological, moral or physical” fejlődéséről szólt. A magyar törvény „lelkije” tehát az eredetiben „psychological”. Mondhatnánk, ez nem nagy ügy, gyorsan tisztázható félreértés. De az egyértelmű, világos megrökönyödés, amely a szakértő arcán tükröződött, arra mutatott, hogy a delegáció attól tart, a magyar jogalkotó a gyermekek spirituális életét és fejlődését védi. Onnan pedig – gondolhatták – egy lépés egyes vallási meggyőződések kiemelt védelme, onnan még egy az állam által meghatározott, kizárólagosan követhető meggyőződés(ek) meghatározása, és akkor már igazán nincs messze az emberek vallási meggyőződésük miatti üldözése az állam kényszerítő hatalmával. Ez tükröződött ebben a zárt körben, sivár irodai környezetben zajló, furcsa vitában. Jó fél órába telt annak a megértetése, hogy a fordító hibát

⁹ 2010. évi LXXXII. törvény.

követett el. De a „spirituális” szó még utána is ott visszhangzott a falak között, mintha a pusztá kimondása is megidézett volna valami gonosz erőt.

A vita már a 2010. nyári törvénymódosításokkor elkezdődött, és lényegében napjainkig tart. Legintenzívebb szakasza 2011 és 2013 közöttre, az Smtv. és az Mttv. hatálybalépése és a 2013. áprilisi Mttv.-módosítás közötti időszakra tehető. Ez volt az első nagy, európai szintű felzúdulás a magyar kormányzattal szemben, aminek az intenzitása általános meglepetést keltett. A „sajtószabadság” minden európai államban – pontos tartalommegjelölés vagy a részletekben való konszenzus nélkül is – hívószó, a média pedig mint érdekelt fél könnyen fel tudta nagyítani a rá leselkedő veszélyeket. Utóbb, a törvények alkalmazásának megkezdését követően ugyan nyilvánvalóvá vált, hogy a szabályozás számos ponton elősegítette és támogatta a média működését, és nem lett a sajtószabadság csorbításának eszközévé, de ezzel a korábbi kritikák megfogalmazói már nem foglalkoztak.

A médiaszabályozás csak az AVMS-irányelv által szabályozott területeken esik jogharmonizáció alá, amelyek összességében csupán a törvényben rendezendő kérdések kisebb részét érintik. A többi tekintetében a tagállamok maguk alakítják a szabályozás tartalmát. A 2011 januárjában hirtelen felhőmpölygő kritikaözön az Európai Bizottság és az Európai Parlament egyes frakciói részéről ezért – illetve az irányelv pontos átültetése miatt – nem hivatkozott az uniós jog megsértésére. Ugyanakkor a magyar kormány érdeke is az volt, hogy a vitákat lehetőség szerint gyorsan lezárja, ezért a Bizottsággal olyan – technikai jellegű – módosításokban állapodott meg, amelyek egyike sem következett Magyarország uniós kötelezettségeiből. A parlament gyorsan pontosította a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettségére vonatkozó szabályokat, a sajtótermék és a médiaszolgáltatás fogalmát, a sajtótermékek hatósági bejelentésére vonatkozó eljárás szabályait, továbbá a más tagállamban letelepedett szolgáltatókkal kapcsolatos eljárást.¹⁰ Jellemző a zavaros helyzetre, hogy az egyes közösségek, társadalmi csoportok megsértésére vonatkozó tilalom – a gyűlöletbeszédnek a gyűlöletkeltésnél enyhébb esete – törlését is kérte a Bizottság, holott a szabály 1996 óta része volt a magyar médiaszabályozásnak, ami korábban, az uniós csatlakozási tárgyalásokkor senkit sem zavart. A kormány részéről ez a megállapodás a módosításra egyértelműen győzelemnek számított: a kiegyensúlyozott tájékoztatás Európában széles körben érvényesülő – és szintén 1996 óta változatlan formában a magyar jogrendszerben megtalálható – szabálya lényegét tekintve érintetlen maradt. A sajtótermékek bejelentésével kapcsolatos

¹⁰ 2011. évi XIX. törvény.

előírás (amely a sajtóra háruló kötelezettség) mibenlétét illetően szintén nem volt új rendelkezés, maradhatott, ahogy a többi módosítás sem volt lényegesnek tekinthető. Az a remény viszont, hogy a vita ezzel le is zárható, nem vált valóra.

A polémia jócskán elhúzódott, és csökkenő intenzitással ugyan, de máig tart, miközben a kormány és a parlament sikerrel őrizte meg a szabályozás valamennyi lényeges elemét. Csak néhány fontosabb mérföldkövet emelnék ki ebből a küzdelemből. A 2013-as, az Európai Bizottság által megbízott magas szintű munkacsoport jelentése általános elveket fogalmazott meg, amelyekből a magyar szabályozásra nézve nem következett semmi.¹¹ Érdekes mindazonáltal, hogy a jelentést nem egyedül a magyarországi helyzet, hanem a 2011-es brit *News of the World*-botrány is indukálta, amely rávilágított a bulvársajtó súlyosan jogsértő, sőt a büntetőjogi felelősség feltételeit is kimerítő tevékenységére. A brit sajtóállapotok és a magyar médiaszabályozás tehát egyszerre vezetett el a jelentésben szereplő hangzatos elvek kinyilatkoztatásáig.

2013-ban aztán egy darabig megint úgy tűnt, hogy a vitákat le lehet zárni, amikor a magyar kormány egyik tagja, Navracsics Tibor közigazgatási és igazságügy-miniszter és Thorbjørn Jagland, az Európa Tanács főtitkára megállapodást kötött a Médiatanács elnökére és tagjaira vonatkozó egyes szabályok módosítása tekintetében. 2013 áprilisában hatályba lépett az a törvénymódosítás, amely rögzítette a Médiatanács elnökének és tagjainak kinevezéséhez szükséges szakmai kritériumok szigorítását, a megválasztandó személyekre vonatkozó javaslatlétel lehetőségét a különféle érdekelt szervezetek számára, továbbá kizárta az elnök és a tagok újraválaszthatóságát.¹² Mind a magyar kormány, mind az Európa Tanács úgy értékelte a módosításokat, mint amelyek lezárják az akkor már több mint kétéves polémiait.

Az élet azonban máshogy alakult, de sem a 2013-as Tavares-jelentés,¹³ sem a Velencei Bizottság 2015-ös jelentése¹⁴ vagy a 2018-as Sargentini-jelentés¹⁵ nem idézett és nem is idézhetett volna elő változást – jobbra megragadtak a korábbi kritikák megismétlésénél. Időközben a médiaszabályozás mellé számos más, Magyarország által hozott intézkedés is csatlakozott az EU-fórumokon megfogalmazott kri-

¹¹ High Level Group on Media Freedom and Pluralism 2013.

¹² 2013. évi XXXIII. törvény.

¹³ Európai Parlament 2013.

¹⁴ Venice Commission 2015.

¹⁵ Európai Parlament 2018.

tikák tárgyaiként. A médiaszabályozás is kibővült, az Smtv. és az Mttv. mellé felsorakozott a választási kampányok újraszabályozása a választási eljárásról szóló törvényben,¹⁶ vagy a média kereskedelmi bevételeire kivetett reklámadó bevezetése,¹⁷ amelyek szintén összűz alá kerültek a különböző fórumokon.

4. A MÉDIASZABÁLYOZÁS GYAKORLATA: AZ ELŐZETES VÁRAKOZÁSOK ÉS A VALÓSÁG

Az Alkotmánybíróság a 165/2011. (XII. 16.) AB-határozatában a médiaszabályozás számos vitatott pontját vizsgálta, absztrakt normakontrollt végezve.¹⁸ A testület megállapította, hogy a nyomtatott és az internetes sajtótermékekre alkalmazva az emberi méltóságra [Smtv. 14. § (1) bekezdés], a nyilatkozatot adó személy jogaira (15. §), az emberi jogokra (16. § második fordulat), valamint a magánélet védelmére (18. §) vonatkozó kötelezettség a sajtószabadság szükségtelen és aránytalan korlátozását jelenti. A testület figyelemmel volt arra, hogy döntésének jogkövetkezményei ne érintsék a médiaszolgáltatásokra vonatkozó azonos tartalmú szabályozást, ezért azt a megoldást választotta, hogy az alkotmányellenesség következményeit az Smtv. személyi hatályát megállapító rendelkezésénél határozta meg, és a hatályban a sajtótermékekre való utalást megsemmisítette. Ugyanakkor kiemelendő, hogy a sajtótermékek hatósági kontrollja a testület szerint ugyan a sajtószabadság korlátozását jelenti, azonban ennek a lehetősége – hatékony és érdemi bírói kontroll mellett – nem tekinthető alkotmányellenesnek. A média- és hírközlési biztosra vonatkozó szabályozás alkotmányossági vizsgálata nyomán az Alkotmánybíróság a teljes jogintézményt a sajtószabadság szükségtelen korlátozásának minősítette, és megsemmisítette.

Az Smtv. eredeti szövege bizonyítási feltételhez kötötte a forrásvédelem alanyi jogának gyakorlását bírósági vagy hatósági eljárásban. Azaz csak abban az esetben hivatkozhatott volna a médiaszolgáltató az információforrás kilétének védelmére, ha bizonyítani tudta volna, hogy az információ közzétételéhez közérdek fűződött. Így a hatóságnak nem kellett volna bizonyítania a feltárás szükségességét, elegendő lett volna, ha a médiaszolgáltató nem tudja bizonyítani az információ közzété-

¹⁶ 2013. évi XXXVI. törvény.

¹⁷ 2014. évi XXII. törvény.

¹⁸ 165/2011. (XII. 16.) AB-határozat.

lének közérdekűségét. A bizonyítási teherrel eléggé tágra nyílt volna a korlátozás lehetősége, és nem volt megállapítható olyan alkotmányos cél, amely indokolta tette volna a forrásvédelem bizonyítási teherhez kötését, ezért az Alkotmánybíróság az érintett fordulatot megsemmisítette.

A jogalkotó 2012 júniusában újból kiterjesztette az Smtv. hatályát a sajtótermékekre, de immár csak azon rendelkezéseket illetően, amelyek az Alkotmánybíróság szerint a sajtótermékekre vonatkozóan is alkotmányosan alkalmazható szabályoknak minősülnek. A törvénymódosítás az információforrások védelme érdekében megteremtette a szükséges eljárási garanciákat és a valamennyi esetben érvényesülő bírói jogorvoslat lehetőségét, a média- és hírközlési biztos intézményét pedig úgy szabályozta újra, hogy az megfelelt a döntésben rögzített kívánalmaknak.

Az ATV Zrt. versus Hungary-ügy¹⁹ az egyetlen, amely ez idáig a magyar médiaszabályozással kapcsolatban a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságáig jutott. Maga az ügy a szabályozás apró részletét érinti, amely egyébként 1996 óta része a jogrendszernek, de az eset összességében mégsem tanulság nélküli. Az Mttv. 12. § (3) bekezdése szerint

„[a] médiaszolgáltató hírszolgáltatást és politikai tájékoztatást nyújtó műsorjaiban műsorvezetőként, hírolvasóként, tudósítóként rendszeresen közreműködő munkatársai bármely médiaszolgáltató által közzétett műsorjában szereplő politikai hírhez véleményt, értékelő magyarázatot – kivéve a hírmagyarázatot – nem fűzhetnek”.

A szabály értelemszerűen nem általában a vélemények bemutatását tiltja, hanem azt, hogy az objektív szerepben feltűnő hírolvasón keresztül a csatorna befolyásolni tudja a közönséget, azaz hírműsorban ne tegyen közzé saját véleményét.

Az ATV televízió hírolvasója 2012-ben az egyik híradóban a Jobbik Magyarországért Mozgalmat a „szélsőjobboldali” kifejezéssel illette. A Médiatanács véleményközlés miatt megállapította a szolgáltató jogsértését, ezzel a Kúria, majd az Alkotmánybíróság is egyetértett, így az ATV keresetét, illetve panaszát elutasították.²⁰ A Kúria szerint „a »szélsőjobboldali« jelzős szerkezet véleményt formáló kifejezés, nem tényközlés”. A strasbourgi bíróság ezzel szemben megállapította, hogy Ma-

¹⁹ ATV Zrt. v. Hungary 2020.

²⁰ Lásd a Kúria Kfv. II.37.803/2013/5. számú ítélete, 2014, illetve, 3264/2016. (XII. 14.) AB-határozat.

gyarország megsértette az emberi jogok európai egyezményének 10. cikkében foglalt szólásszabadságot, mert a „vélemény” fogalma nincs pontosan meghatározva a szabályozásban, így a kérelmező médiaszolgáltató nem láthatta pontosan előre magatartásának jogkövetkezményeit. Mondjuk úgy, hogy ez egy bizonytalan alapon álló érvelés, tekintettel arra, hogy a tény és a vélemény elhatárolása a jogrendszer más pontjain is előkerül (valótlan és sértő tényállítással lehet megsérteni a hírnévhez, bántó véleményekkel a becsülethez való jogot), és általánosan jelen van az európai államok személyiségjog-védelmi szabályaiban, illetve több helyen a médiaszabályozásban is. A vélemény fogalma és esetről esetre történő megítélése a joggyakorlat feladata, amelyet egy törvényi definíció nem válthat ki. Ugyanakkor gyanítható, hogy nem kívánták kihasználatlanul hagyni az első olyan lehetőséget, amikor a testület a magyar médiaszabályozásról mondhat valami – mégoly csekély mértékben is – elmarasztalót.

A Médiatanács tartalomszabályozással kapcsolatos gyakorlata, amelynek relevanciája lehet online tartalmak esetében is, jóval előremutatóbb, és a sajtószabadságot inkább előtérbe helyezi, mint a médiahatóság 2010 előtti döntései. Az emberi méltóság megsértésének tilalmát a Médiatanács a méltóságot mint a társadalmi együttélés egyik alapvető normáját sértő tartalmakkal szembeni fellépés érdekében alkalmazta – jobbra bulvártartalmak esetében –, nem pedig az egyes politikai szereplőket ért kritikával szembeni fellépés céljából. 2010 előtt többször előfordult, hogy egy-egy politikai szereplőt ért erőteljes támadást – amellyel szemben az érintett polgári eljárásban felléphetett volna – a médiahatóság a médiatörvénybe ütközőnek ítélte. A legismertebb ezek közül az a 2008-as döntés volt, amely Lendvai Ildikó méltóságát védte Fábry Sándor valóban ízléstelen monológjával szemben. De a politikai szereplőket nem a médiatörvénynek kell megvédenie, ismerte fel 2010 után a Médiatanács.

A 2010 utáni hatósági gyakorlat a gyűlöletkeltés tilalmát – ellentétben a megelőző időszakokkal – nem terjesztette ki bármely, egy adott közösséget, társadalmi csoportot ért szélsőséges kritika tilalmára, hanem, összhangban az alkotmányos büntetőjogi értelmezéssel, csak az azokra nézve reális veszélyt előidézni képes megnyilvánulásokat tekintette korlátozandónak. Továbbá a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettségének alapjai is világossá váltak a gyakorlatból, hasonlóan a reklámkorlátozásokhoz – más kérdés, hogy a pártok és a közéletben aktív egyéb szervezetek nem árasztották el panaszokkal a hatóságot.²¹

²¹ Koltay 2013 és 2019a.

Ugyanakkor összességében megállapítható, hogy az NMHH és a Médiatanács szerepe és befolyása a médiapiac működésére a 2010–2011-ben vártnál jóval csekélyebb volt, az akkoriban a nyilvánosságban megfogalmazódó, az esetleges önkényes jogalkalmazáshoz kapcsolódó félelmekhez képest. A médiapiac lényegében a médiaszabályozástól függetlenül formálódott, kivéve a rádiós piacot, ahol a hatóság pályázata és döntése szükséges a szolgáltatásnyújtás engedélyezéséhez.

Azt is mondhatjuk, hogy több körülmény együttes hatása lényegében determinálta ezt a szűkebb hatósági szerepet. Ebben több tényező játszott közre. Ilyen volt az a Médiatanács létrejöttétől kezdve kialakult szerepfelfogás, amely csak a legszükségesebb esetekre korlátozta a beavatkozást, és évek hosszú munkája alatt igyekezett – több ponton sikerrel – kiigazítani a korábbi egyenetlen hatósági gyakorlatot. Ugyancsak idesorolható a digitális átállás, amely a televíziók esetében megszüntette a hatósági engedély megszerzésétől függő műsorszolgáltatást. Kapcsolódó tényező a televíziós médiaszolgáltatók elvándorlása, amellyel kivonták magukat a médiaszabályozás hatálya és a hatósági felügyelet lehetősége alól, valamint a jelentősen átalakuló piaci környezet, a tulajdoni viszonyok átrendeződése is. Az okok között szerepelhet a közönség által kezdeményezett bejelentések, panaszok – a panaszskultúra – hiánya, amely jelentősen csökkentette a lehetséges ügyek mennyiségét, továbbá és elsősorban is a médiaszabályozás alá nem tartozó nagy online platformok elterjedése, és a nyilvánosságban zajló viták súlypontjának ilyenén áthelyeződése. Ugyanakkor a sajtószabadságot alapvetően formáló döntések és a hatósági eljárások relatíve csekély mennyisége azt is jelenti, hogy a szabályozás különösebb probléma nélkül érvényesült, szankcionáló jellegű hatósági beavatkozás nélkül is.

A társszabályozási mechanizmus nemcsak 2010-ben, hanem még manapság is innovatív megoldásnak számít az Mttv.-ben. Más kérdés, hogy talán éppen e jellege miatt kevésbé sikerült érdemi tartalommal megtölteni a gyakorlatban. Bár a Médiatanács megkötötte az együttműködésre irányuló szerződéseket négy szakmai szervezettel, és az érintett szervezetek tisztességgel el is látták a feladatukat, de a közönség részéről csak kevesebb panasz érkezett. A társszabályozás teljesen új jogintézmény volt, amelynek a gyakorlata az egyes európai tagállamokban szintén még kialakulóban van. A rendszer azonban arra mindenképpen alkalmas volt, hogy a szabályozás miatti kritikák jelentős részét okafogyottá tegye, hiszen a tartalmak feletti felügyeletet az iparági szereplők által létrehozott testületek látták el, nem a hatóság. A megoldás továbbá modellértékű, és kiterjeszthető azon szolgáltatósokra – például az internetes platformokra –, ahol hatékonyabb, gyorsabb a köz-

vetlen hatósági felügyelet elkerülése. A jogalkotó ezt felismerve az elektronikus kereskedelemről szóló törvényben is az Mttv.-ben szereplővel lényegében azonos társszabályozási rendszer felállítását irányozta elő a videómegosztóplatform-szolgáltatások vonatkozásában,²² de a modell alkalmazási köre a jövőben akár tovább is bővíthető.

Az elmúlt tíz évben reneszánszát élte a „médiagyensúly” tipikusan rendszer-váltáskori és 1990-es évekbeli fogalma. Az 1990-ben megalakult polgári-konzervatív kormány a média szinte egyöntetű összetűzésében állva először hiábavalóan panaszkodott a médiaviszonyok kiegyensúlyozottságának hiányára, később viszont már kétségbeesetten kísérelt meg közelebb jutni ahhoz. A közéleti-politikai témákkal foglalkozó újságírók ekkor érezték meg először a „politikacsinálás” ízét, a média szinte önálló hatalmi ággá válásának mámorát, és a sajtószabadság nevében az objektív tájékoztatás helyett a közélet aktív formálóivá váltak. Az Antall József vezette kormány médiagyensúlyt kívánó felvetéseire pedig – a sajtóprivatizációt követően, amelynek során az állami és párttulajdonban lévő lapok még a demokratikus átalakulás előtt kerültek át befektetők kezeibe²³ – a piac törvényszerűségeivel válaszoltak, mondván: akinek média kell, vegyen magának. A 2010 után felálló kormánnyal szimpatizáló befektetői körök megfogadták ezt a tanácsot – az Orbán-kormány 1998 és 2002 között saját kárán is megtapasztalhatta a médiagyensúly hiányából fakadó problémákat –, és igyekeztek annak megfelelően eljárni. Így, amíg az 1990-es években a médiagyensúly iránti igényt az állam sajtószabadságba történő önkényes beavatkozásának megakadályozására hivatkozva söpörték le, 2010 után a változó médiapiaci viszonyok közepette ugyanazon körökben hirtelen szalonképes kifejezéssé vált a médiagyensúly, de immár a konszenzus szemernyi esélye nélkül. Ugyanakkor a média technológiája olyan fejlődésen ment keresztül, felületei olyan mértékben bővültek és váltak jórészt függetlenné az állami beavatkozás lehetséges hatásaitól, hogy az 1990-es évekbeli, televízióra, rádióra és nyomtatott sajtóra szabott médiagyensúly-fogalom mára eleve menthetetlenül anakronisztikussá vált. Mindez pedig a tartalmak mennyiségének a robbanásszerű növekedéséhez és az állam (kormányzat) mozgásterének a szűküléséhez vezetett.

A közéleti ügyeket tárgyaló média eközben magát jellemzően továbbra is az események aktív alakítójának, nem pedig krónikásának tekintette – valamennyi oldalon –, így az sem meglepetés, hogy a politika az újságírókra rivális politikai

²² 2020. évi XXIV. törvény.

²³ Bárány 2000.

szereplőként tekintett, és ennek megfelelően folytatta velük szembeni küzdelmeit. Ezen küzdelmekben a médiaszabályozás csekély szerepet kapott. A Médiatanács ugyanakkor a szabályozás alkalmazásán túl – a politikai küzdelmekről biztonságos távolban – is tehetett volna valamivel többet: a gyermekvédelem területén az igazán hatásos kezdeményezések elmaradtak, a jogi lehetőség dacára a külföldi joghatóság alatt álló médiaszolgáltatókkal szembeni fellépésre kevés érdemi kísérlet történt, és a hatóság alig fordított figyelmet a médiaszabályozás evolúciójának következő szakaszára, az internetes platformok kezelésére való felkészülésre.

5. A MÉDIASZABÁLYOZÁS EVOLÚCIÓJÁNAK KÖVETKEZŐ LÉPÉSE: AZ ONLINE PLATFORMOK SZABÁLYOZÁSÁNAK KÉRDÉSEI

Az internetet két évtizede az állami beavatkozás nélküli, korlátlan szólásszabadság szigeteként emlegették. Az „állam nélküli, szabad internet” hívószava az első perctől kezdve utópia volt – jobb esetben naiv álmodozás, rosszabb esetben tudatos félrevezetés eredménye.

A szólás szabadsága a nyugati civilizáció és a demokratikus társadalmi rend alapköve. Elvei, doktrínái évszázadok alatt formálódtak, és csak lassan változnak. Az internet megjelenésével ezek az alaptételek új kihívásokkal szembesültek. Két évtizeddel ezelőtt még vad, romantikus elképzelések fűződtek az internethez, olyan új médium felemelkedését remélve, amely pusztán a technológiai sajátosságából adódóan demokratizálni fogja a nyilvánosságot és a kultúrát. Miközben az internetes kommunikáció számos tekintetben robbanásszerű fejlődésen ment keresztül, így a nyilvánosság kiszélesítését hozta magával, mindez nem feledteti azon problémákat, amelyek az új médium következtében alakultak ki. Különös kettősség ez: miközben az egyénnek minden korábbinál szélesebb lehetősége van a nyilvános megszólalásra és az információkhoz való hozzájutásra, mindennapi életünk digitalizálódása sokak számára a kultúra, a kommunikáció és a közéleti viták elsekélyesedésének a veszélyét, illetve a magánszféra felszámolását jelenti.

Az internetes kommunikációban – az offline világhoz hasonlóan – nemcsak azon szolgáltatások bírnak meghatározó jelentőséggel, amelyek tartalmat állítanak elő, hanem azok is, amelyek eljuttatják a tartalmakat a közönséghez. Az internetszolgáltatók, a keresőmotorok, a videómegosztó- és közösségimédia-platformok megkerülhetetlenek e rendszerben, és képesek a nyilvános szféra alapvető befolyásolására; arra, hogy bizonyos tartalmakat elérhetetlenné vagy csak nagy nehézségek

arán elérhetővé tegyenek, másokat pedig tömegekhez juttassanak el. A nagy internetes platformok az elmúlt tíz évben a nyilvánosság és a médiapiac meghatározó szereplőivé váltak, noha a televízió, a rádió és az internetes hírportálok szerepe továbbra is igen jelentős, míg a nyomtatott sajtótermékek jobbára küzdenek az életben maradásért.

A sajtószabadság korlátainak meghatározása hagyományosan állami privilégium. A szólás- és sajtószabadság iránti küzdelmek Magyarországon szorosan összekapcsolódnak a Habsburg-, majd jóval később a szovjet birodalommal szembeni függetlenségi és autonómiatörekvésekkel, tehát nem túlzás azt állítani, hogy a sajtószabadság korlátainak demokratikus, az önálló magyar állam általi meghatározása a nemzeti szuverenitást érintő alapvető kérdés.

Azonban a platformokkal szemben a szabályozás jelenleg – Európa-szerte – jobbra tehetetlen. Az elektronikus kereskedelmi irányelv²⁴ és nyomában a magyar törvény igyekszik rászorítani e szolgáltatókat arra, hogy bizonyos véleményeket – például a terrorizmust támogató vagy rasszista beszédet, a gyermekekre veszélyes vagy személyiségi jogokat sértő felhasználói tartalmakat – töröljenek szolgáltatásaikból, de úgy, hogy ezek jogsértő jellegének a megítélését rábízák magukra a szolgáltatókra. Az európai szintű szabályozás lényegében részben „kiszervezi” az állam (a bíróságok) jogalkalmazási monopóliumát magánkezekbe, még akkor is, ha egyúttal megteremti a szolgáltató döntésével szembeni igényérvényesítés lehetőségét.

Eközben az érintett szolgáltatók a saját maguk alkotta szabályzataiknak megfelelően szintén szelektálnak a tartalmak között, döntve arról, mit törölnek, kit némítanak el, és milyen tartalmat mutatnak be hangsúlyosan a felhasználóiknak. Ők döntenek el, mit értenek gyűlölködésen, mit tekintenek erkölcsstelennek, mit tesznek az álhírekkel szemben, milyen reklámokat fogadnak be. Ezzel lényegében egy magánszabályozási rendszert (ha úgy tetszik, pszeudojogrendszert) működtetnek, amelynek vannak saját előírásai, jogalkalmazási tevékenysége és szankciórendszere, továbbá viszonyulása a vélemények pluralizmusának, a közéleti vita szabadságának a kérdéseivel – mindezt egy magántulajdonú virtuális téren belül, sokszor nem a semleges moderátor szerepét felöltve, hanem tulajdonosaik gazdasági érdekeit vagy akár értékrendjét, politikai meggyőződését, világképét képviselve.

24 2000/31/EK irányelv.

A 2018-ban elfogadott új AVMS-irányelv,²⁵ valamint a magyar jogalkotó által – Európában elsők között végrehajtott – 2019–2020-as implementáció²⁶ igyekszik ugyan reflektálni a közösségimédia-platformok által előidézett problémákra, de a fenti viszonyrendszert nem bolygatja meg. Továbbra is alapvetően a platformokra bízva a jogsértések azonosítását, illetve nem korlátozza a magánszabályozás mozgásterét. Nem tudhatjuk, mikor és miért töröl a platform, és azt sem, hogy mit rejt el, vagy mely tartalmat helyez önkényesen előtérbe. (Az új AVMS-irányelv nyomán a videómegosztóplatform-szolgáltatók esetében már nem teljesen van így, nekik pontosan le kell írniuk az Ászf-ben, hogy milyen tartalmak kerülnek törlésre, mi az eljárásrend, és hogyan lehet a szolgáltató döntésével szemben fellépni, tehát mi az igényérvényesítés módja. Ugyanakkor kérdés, hogy ezek az általános garanciák milyen mértékben lesznek majd képesek megvédeni a felhasználók szólás-szabadságát.) Amikor a 2018-as országgyűlési választás előtti kampányban a Facebook törölte Lázár János, az akkori Miniszterelnökséget vezető miniszter videóját – amelyet Bécsben készített, a migráció hatásaira kívánva felhívni a figyelmet –, nem tudtuk, hogy a platform szabályzatának mely pontja alapján történt mindez, és amikor a felzúdulást követően visszahelyezte, nem tudtuk meg, milyen alapon változtatta meg a döntését.²⁷ A politikai befolyásolás vádja világszerte gyakran éri a nagy platformokat, és átláthatatlan működésük nem segít e vádak elosztatásában.

A szemünk előtt történik a szólásszabadság magánosítása, azaz határainak magánszereplők általi meghatározása, ami a nagy online platformok és infrastruktúra-szolgáltatók tevékenységének egyik jellegzetessége. Ez alapvető paradigma-váltást jelent a szólásszabadság alkotmányos védelmében, illetve a demokratikus nyilvánosság fenntartásához és védelméhez fűződő állami szerepvállalás tartalmát tekintve. A szólásszabadság alkotmányjogi építményének megingását látjuk, és ma már a magyar nyilvánosságra nemcsak a szólásszabadság kérdésében döntést hozó bíró, alkotmánybíró vagy éppen a Médiatanács gyakorol hatást, hanem a névtelen Facebook-moderátorok is. Ez utóbbiak ráadásul tömegesen – és a jogilag szabályozott eljárásoknál jóval gyorsabban – teszik ezt.

Annak felismerése, hogy az online platformok ma sokkal gyakrabban döntenek szólásszabadsági kérdésekben, mint a bíróságok, és döntéseiket jóval hatékonyabban hajtják végre, mint bármely állami szerv, miközben e döntések felhasználók

25 2018/1808. irányelv.

26 2019. évi LXIII. törvény és 2020. évi XXIV. törvény.

27 W2.

milliárdjait érintik, és a meghozatalukra irányuló eljárás mindenféle alkotmányos garanciát nélkülöz, rémisztőnek is tűnhet. De az is igaz, hogy a jog evolúcióját érzéketlenül ábrázoló Henry Sumner Maine²⁸ biztosan csodálkozna, ha a szólásszabadság 20. századi jogi megközelítését örök érvényűnek gondolnánk. Ugyanakkor az állam nem adhatja fel az online platformok tevékenységét befolyásoló szerepét, mert a technológia gyorsan változhat ugyan, a szabályozás fő elvei és célkitűzései – a cenzúra tilalma, az észszerű korlátok meghatározása a beszéd okozta károk elkerülése érdekében, valamint a sokszínű véleménynyilvánítás lehetőségeinek biztosítása – e változások által érintetlenek, így érvényesek maradnak. Az állami döntéshozóknak, a közpolitika alakítóinak bonyolult, a platformok tevékenységének specifikumaira és azok folyamatos változására is figyelő, rendszerszerű megközelítést kell alkalmazniuk, amely pontosan írja le mindazt, amit azoktól a szabályozás elvárhat, meghatározva kötelezettségeiket és jogi felelősségük mértékét.²⁹

6. ÖSSZEZÉS

A platformok nyilvánosságra gyakorolt hatása, a magánszabályozás erősödése, a közérdek érvényre juttatásának kényszere új, kreatív, innovatív szabályozási módszereket, intézményeket igényel, a szabályalkotás új útjainak megtalálását, az állam és a magánszféra korábban e területen nem ismert együttműködését. A médiahatóságok is kényszerűen új szerepbe kerülnek, és Európa-szerte keresik is már új feladataikat és identitásukat. A szólásszabadság története pedig ezzel párhuzamosan új szakaszába lép, amely nemkülönben izgalmas és előre megjósolhatatlan körvonalú lesz, mint bármely korábbi volt.

Megkockáztatható, hogy a „rég”i médiaszabályozás evolúciója véget ért. A sajtótermékekre, televíziókra, rádiókra vonatkozó szabályozás részleteiben csiszolható, de gyakorlatilag Európa-szerte „készen van”, és ameddig e médiumok továbbra is meghatározó jelentőségűek, addig érdemi dereguláció sem várható. A magyar médiaszabályozás körüli viták is lecsillapodtak. Tíz év elteltével kirajzolódik, hogy a két magyar törvény a jövőből visszanezve jó eséllyel az összekötő kapocsnak fog tűnni az első magyar, még kizárólag a televíziókra és rádiókra vonatkozó média-törvény és az internetes kommunikációt átfogóan szabályozó megközelítések kö-

²⁸ Maine 1988.

²⁹ Bővebben lásd Koltay 2019b.

zött. Ez utóbbiak azonban várhatóan nem egy egységes ágazati törvényben, hanem a jogrendszerben több helyen elszórva, illetve az állami szabályozáson túlmenően, az ön- és társszabályozás eszközrendszerét is alkalmazva fognak megvalósulni.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1986. évi II. törvény a sajtóról, http://www.okm.gov.hu/letolt/elektronikus_ugyintezes/1986evi2tv.pdf (2020. 11. 03.).
2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről, *Magyar Közlöny* 2001/153, 11450–11455, http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=57566.382939 (2020. 11. 03.).
2003. évi C. törvény az elektronikus hírközlésről, *Magyar Közlöny* 2003/136, 10420–10484, http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=75939.370197 (2020. 11. 03.).
2010. évi LXXXII. törvény a médiát és a hírközlést szabályozó egyes törvények módosításáról, *Magyar Közlöny* 2010/129, 22319–22357, <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/mkpdf/hiteles/mk10129.pdf> (2020. 11. 03.).
2010. évi CIV. törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000104.tv> (2020. 11. 03.).
2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000185.tv> (2020. 11. 03.).
2011. évi XIX. törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény és a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény módosításáról, *Magyar Közlöny* 2011/30, 5206–5208, <https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/1317e99b5270ce54d31307e41e7acadbe43e47be/letoltes> (2020. 11. 03.).
2013. évi XXXIII. törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény és a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény módosításáról, *Magyar Közlöny* 2013/57, 14650–14652, <https://magyarkozlony.hu/hivatalos-lapok/b2cd7014607092e3c9631c6b5e303db9c236f49f/dokumentumok/6ce27d31524bdfd4dd91a9b4b29f96581ee782d/letoltes> (2020. 11. 03.).
2013. évi XXXVI. törvény a választási eljárásról, *Magyar Közlöny*, 2016/66, 49703–49767, <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK13066.pdf> (2020. 11. 03.).

2014. évi XXII. törvény a reklámadóról, *Magyar Közlöny* 2014/82, 10422–10425, <https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/ffd5f850e0fae272ae8ee2ece18b499a219856a/letoltes> (2020. 11. 03.).
2019. évi LXIII. törvény a médiaszolgáltatással kapcsolatos egyes törvények módosításáról, *Magyar Közlöny* 2019/119, 4454–4475, <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/index.php?menuindex=200&pageindex=kozltart&ev=2019&szam=119> (2020. 11. 03.).
2020. évi XXIV. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény módosításáról, *Magyar Közlöny* 2020/107, 2603–2611, <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/index.php?menuindex=200&pageindex=kozltart&ev=2020&szam=107> (2020. 11. 03.).
- 3264/2016. (XII. 14.) AB-határozat, IV/01367/2014. Alkotmánybíróság, Budapest, 2016. 12. 06, <http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/CDF771C02111BD-76C1257D5C00587BBE?OpenDocument> (2020. 11. 03.).
- A Kúria Kfv. II.37.803/2013/5. számú ítélete, Kúria, Budapest, 2014. 04. 16., http://mediatorveny.hu/dokumentum/804/6702013_Kuria_itelete_kitakart.pdf (2020. 11. 03.).
- ATV Zrt. v. Hungary. Application no. 61178/14, Emberi Jogok Európai Bírósága, Strasbourg, 2020. 04. 28., <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-202391> (2020. 11. 03.).
- Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK-i irányelve a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól („Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv”), *Az Európai Unió Hivatalos Lapja* L:2000:178, 399–414, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0031&from=HU> (2020. 11. 03.).
- Az Európai Parlament és a Tanács 2007/65/EK-i irányelve a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsor-szolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 89/552/EGK-t tanácsi irányelv módosításáról, *Az Európai Unió Hivatalos Lapja* L:2007:332, 27–45, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007L0065&from=HU> (2020. 11. 03.).
- Az Európai Parlament és a Tanács 2018/1808 irányelve a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 2010/13/EU-i irányelvnek („Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv”) a változó piaci

- körülményekre tekintettel való módosításáról, *Az Európai Unió Hivatalos Lapja* L:2018:303,69–92, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L1808&from=hu> (2020. 11. 03.).
- Bárány Anzelm 2000 = *Média-, nyomda- és könyvszakmai privatizáció*, Budapest: ÁPV Rt.
- Európai Parlament 2013 = *Jelentés az alapvető jogok helyzetéről: magyarországi normák és gyakorlatok (az Európai Parlament 2012. február 16-i állásfoglalása alapján)* (2017/2131[INL]), 2013. 06. 24., <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2013-0229+0+DOC+XML+V0//HU> (2020. 11. 03.).
- Európai Parlament 2018 = *Jelentés a Tanácsot az Európai Unióról szóló szerződés 7. cikke (1) bekezdésének megfelelően az Unió alapértékeinek Magyarország általi súlyos megsértése egyértelmű veszélyének megállapítására felszólító javaslatról* (2017/2131[INL]), 2018. 07. 04., https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0250_HU.html (2020. 11. 03.).
- High Level Group on Media Freedom and Pluralism 2013 = *A free and pluralistic media to sustain European democracy*, 2013. 01., <https://ec.europa.eu/digital-single-market/sites/digital-agenda/files/HLG%20Final%20Report.pdf> (2020. 11. 03.).
- Koltay András (szerk.) 2013 = *A médiaszabályozás két éve (2011–2012)*, Budapest: Médiatudományi Intézet, 1–2. és 4–5. fejezet.
- Koltay András 2019a = *Az új média és a szólásszabadság: a nyilvánosság alkotmányos alapjainak újragondolása*, Budapest: Wolters Kluwer Hungary.
- Koltay András (szerk.) 2019b = *Magyar és európai médiajog*, Budapest: Wolters Kluwer Hungary, 10., 14., 17. és 22. fejezet.
- Maine, Henry Sumner 1988 = *Az ősi jog [Ancient Law, 1861]*, Fordította Sárkány Mihály, Budapest: Gondolat.
- Paál Vince (szerk.) 2013 = *A magyarországi médiaháború története: média és politika, 1989–2010*, Budapest: Complex.
- Venice Commission 2015 = *Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary*, 2015. 06. 22., [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2015\)015-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2015)015-e) (2020. 11. 03.).
- W1 = https://hvg.hu/itthon/20110703_mediatorveny_kommentek_koltay_gerenyi (2020. 11. 03.).
- W2 = <https://hirado.hu/belfold/belpolitika/cikk/2018/03/08/visszaallitotta-a-facebook-lazar-janos-becsi-videojat> (2020. 11. 03.).